

แนวทางการทำงานร่วมกันในการสร้างสรรค์งานศิลปะแนวนิวมมีเดียอาร์ตจากเรื่องเล่า ประวัติศาสตร์แม่เมาะในชุมชนตำบลแม่เมาะ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง

Guidelines for the Collaboration to the creation of new media art from the history of Mae Moh in the community of Mae Moh District, Lampang Province

Received:	June	5, 2019
Revised:	November	1, 2019
Accepted:	November	8, 2019

สิริรัฐญา ณ เชียงใหม่ (Sirirunya na Chiangmai)*

บทคัดย่อ

สืบเนื่องจากการเริ่มต้นวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังทางประวัติศาสตร์แม่เมาะ ณ ตำบลแม่เมาะ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง เกิดขึ้นมาจากการเริ่มต้นศึกษาประวัติศาสตร์แม่เมาะเพื่อสร้างผลงานระดับปริญญาเอกและต่อยอดมาจนถึงการได้รับทุนวิจัยจาก กฟผ.แม่เมาะ โดย นางสาวสิริรัฐญา ณ เชียงใหม่ เป็นหัวหน้าโครงการ ซึ่งในเวลานี้ยังคงมีงานด้านศิลปะของแม่เมาะเข้ามาอย่างต่อเนื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับการวิจัยหรือการเรียนในวิชาใด นับได้ว่าเป็นการค้นพบพื้นที่แห่งการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่เปิดกว้างและผู้คนต่างให้ความสนใจเป็นอย่างมาก

ในปัจจุบันอิทธิพลความเชื่อและความงามทางศิลปะมีผลต่อความคิดของผู้คนไม่เว้นแม้กระทั่งในพื้นที่ที่กล่าวถึงนี้คือ บ้านเมาะหลวง ตำบลแม่เมาะ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ที่ยังคงมีความเชื่อเคารพสักการะต่อพุทธศาสนาและบรรพบุรุษของตนเอง เป็นความเชื่อที่ควบคู่กันไปแบบชาวล้านนาและกลุ่มชาติพันธุ์ที่มาตั้งรกรากในพื้นที่แห่งนี้เช่น ชาวไทใหญ่ ชาวเงี้ยว ชาวพม่า ชาวจีนและชาวมอญ เป็นต้น แต่เดิมนั้นในอดีตผลงานศิลปะในตำบลแม่เมาะส่วนใหญ่จะพบเห็นได้จากวัดตามโบสถ์หรือวิหารที่มีการวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังอยู่ภายใน ด้วยความเชื่อทางพุทธศาสนาของชาวไทยที่มีมาแต่ช้านาน ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังจึงเป็นทั้งแหล่งเรียนรู้และเป็นที่เผยแพร่ความเคารพศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อพุทธศาสนารวมถึงชาวแม่เมาะด้วย บางครั้งภาพวาดงานจิตรกรรมจะอยู่ในวัตถุที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาในกรณีอื่นด้วยเช่น พระที่นั่ง ตู้พระคัมภีร์ ฯลฯ ซึ่งล้วนแล้วจะอยู่ในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงานชิ้นสูงมากกว่าที่จะนำมาตกแต่งบนอาคารบ้านเรือนหรือตกแต่งประดับสวนของคนทั่วไป ด้วยเรื่องราวงานจิตรกรรมไทยบนฝาผนังนั้นเป็นเรื่องของพุทธศาสนาจึงไม่ควรนำมาอยู่ร่วมกับสิ่งของใช้ทั่วไปอย่างเด็ดขาด ชาวแม่เมาะเองก็มีความเชื่อตามขนบดั้งเดิมนี้เช่นเดียวกัน

* ดร.ประจำสาขาศิลปกรรม คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

เมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไปศิลปะตะวันตกสมัยใหม่ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อความคิดคนไทยโดยเฉพาะแนวคิดการสร้างผลงานศิลปะตามแบบฉบับประเพณีดั้งเดิมของไทยก็ได้ปรับเปลี่ยนสู่แนวคิดศิลปะแนวตะวันตก เช่น การวาดภาพแบบมีทัศนมิติหรือการใช้วัตถุสี่เหลี่ยมที่ลักษณะดูซับซ้อนคล้ายสื่อครีเอทีฟหรือน้ำมันมากกว่าจะใช้สีบางละมุนอ่อนโยน หรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตมนุษย์ก็ทำให้รูปแบบทางศิลปะมีการปรับเปลี่ยนนำเอาเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ร่วมกับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะมากขึ้น

ทั้งนี้จากการศึกษาข้อมูลถึงบทบาทของศิลปะที่ใช้เทคโนโลยีมาเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในตำบลแม่เมานั้น ได้เคยถูกใช้ในลักษณะต่าง ๆ มาบ้างแล้วเช่น การฉายภาพเคลื่อนไหวในสื่อการเรียนการสอน การใช้โปรแกรมพื้นฐานต่างๆ เพื่อวาดภาพคอมพิวเตอร์ และในส่วนของวิจัยที่เคยถูกใช้ในลักษณะอื่นๆ คือ การถ่ายทอดภาพประวัติศาสตร์แม่มาเป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังแบบเคลื่อนไหวเป็นต้น

การคาดคะเนถึงกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแนวนี้มีเดียอาร์ตจากประวัติศาสตร์แม่มาจะอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ทางศิลปะของชาวแม่มาโดยการนำเอากระบวนการใช้เทคโนโลยีทางศิลปะเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นสิ่งที่เกิดขึ้นในบทความฉบับนี้จึงไม่ใช่แค่การเล่าว่าประวัติศาสตร์แม่มาที่มีมาเป็นอย่างไแต่เป็นการอธิบายแนวทางความเป็นไปได้ในอนาคตถึงความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแนวนี้มีเดียอาร์ตร่วมกันระหว่าง ศิลปิน กับ ผู้คนและองค์กร ภายใต้ข้อแม้การสร้างผลงานนี้มีเดียอาร์ตนั้นต้องมีการนำเอาข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์แม่มาต่างๆ ที่เคยศึกษามาเพื่อพัฒนาชุมชนในตำบลแม่มาด้านการใช้ศิลปะและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

คำสำคัญ : จิตรกรรมฝาผนัง การมีส่วนร่วม ชุมชน ศิลปะ วัสดุโอสารคดี แม่มา นวัตกรรม

Abstract

According to start a history of the Mae Moh mural painting in Mae Moh sub district, Mae Moh district, Lampang Province. From the beginning study the history of Mae Moh to create the work of Doctorate degree and continued to receive research funded from EGAT. Mae Moh (Electricity Generating Authority of Thailand). Presently, there is a job art of Mae Moh irrelevant any research or any subject study. It's an area of creativity the work of art to open widely and the people are paying attention a lot.

Currently, the influences of belief and beauty of art have affected the mind of though the people not even when mentioned this area of the Moh Loung community of the Mae Moh sub district, Mae Moh district, Lampang Province, there is still belief to respect and faith in Buddhism and their own ancestor. It is a parallel belief of Lanna people and ethnic groups who settled in this area such as Shan or Tai Yai, Myanmar, Chinese and Mon etc. In the past, the most work of art in the Mae Moh sub district could see from the Ubosot temple inside, there are many mural paintings. Similarly, the belief of Thai Buddhist for a long time, mural painting is a place of learning resource and disseminate of Thai Buddhist to respect of

Buddhism including Mae Moh people too. Sometime, another case the painting story of Buddhism would be painted on another materials such as Throne Hall, cabinet Thai scriptural etc. All of the painting story of Buddhism must be painted on a higher work than to decorate on a house or decorate the garden, because the Thai traditional mural painting is a full story of Buddhism. It should not be combined with common things, and people of Mae Moh also belief in Thai traditional as well.

Time has changed, the western art is influenced though of Thai people, especially the concept of creating works of art Thai traditional changed to the concept, though western art such as the painted style of perspective or using the element of colors to strong colors looks like acrylic colors or oil colors than using soft colors or the new technology get into people life, it does change the art style to bring new technologies using with the work of art.

From the study role of art which using technology to combine with creating the work of art in the Mae Moh sub district. Has been used in different ways, such as projecting animation in structural media, using basic programs to computer drawing, and in the part of research has been used to projecting animation the story of mural painting of the history of Mae Moh and so on.

Prediction to the process creation of new media art from the history of Mae Moh would be on the basis of artistic experiences Mae Moh peoples by using the process technology work of art. So that the things appear in this journal not only narrates the history of Mae Moh, but also explained possibility ways in the future to the ability of creating new media art collaborate between with artist, peoples and organization under condition the creation of new media art must be brought information evidences of the history of Mae Moh to develop art and technology in the community of Mae Moh to high usefulness achievable.

Keyword : Mural Painting, Participation, Community Art, Video Documentary, Mae Moh, New Media Art

บทนำ

การทำงานที่มีข้อกำหนดต่างๆเช่น ภายใต้ข้อกำหนดการศึกษาเล่าเรียน หรือภายใต้ข้อกำหนดการวิจัยร่วมกับองค์กรขนาดใหญ่ ทำให้มองเห็นบางสิ่งบางอย่างที่ได้รับมีทั้งข้อดีและข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงมากมาย เป็นประสบการณ์ให้พัฒนาระบบวิธีคิดได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการวางแผนการดำเนินงานอย่างไรให้ประสบผลลุล่วงได้หรือการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างไรให้เกิดปัญหาน้อยที่สุด เป็นธรรมดาที่จะประสบปัญหาขาดทุนหรือพบกับปัญหาที่แก้ไม่ตกเพราะทั้งหมดคือการทำงานร่วมกันกับผู้คน

หลังจากสำเร็จลุล่วงผลงานที่ผ่านมาแล้ว ผลที่ได้รับตามมามีคุณค่ามหาศาลเป็นอย่างยิ่ง และยังสร้างผลดีอื่นๆอีกมากมายที่ถึงแม้ว่าจะบกพร่องไปหลายสิ่งกลับมีอีกหลายสิ่งที่มีประโยชน์คืบมามากกว่าที่คาดคิดเอาไว้ โดยหลายๆที่ได้รับประโยชน์แรกคือ ความรู้ เป็นความรู้ใหม่ในพื้นที่เดิมมิใช่ได้มาจากการอ่านหนังสือหรืออ้างอิงในอินเทอร์เน็ตเพียงอย่างเดียว แต่มาจากการเดินทางสำรวจและสัมผัสประสบการณ์ด้วยตนเอง ประโยชน์ที่สองคือ ความไว้วางใจจากผู้คนที่ได้รับจากทั้งผู้คนชุมชน องค์กรที่เกี่ยวข้องหลายองค์กร รวมถึงสถาบันการศึกษาอีกหลายแห่งต่างให้ความไว้วางใจ ทั้งนี้หากถามถึงการวัดผลเรื่องความไว้วางใจมาจากไหนสามารถอ้างอิงถึงผลสรุปสถิติการวิจัยที่ตนเองเคยได้รับทุนมาทำกิจกรรมหมุนเวียนอีกทั้งยังมีการให้ความรู้สึกและประสบการณ์ที่ผ่านมาสามารถอ้างอิงได้จากการสอบถามคนในพื้นที่ได้ว่าผลงานจิตรกรรมฝาผนังภาพชุมชนในโรงเรียนอนุบาลแม่เมาะ ในโรงเรียนเทศบาลแม่เมาะหรือศาลาประชาคมแม่เมาะหลวงเป็นอย่างไรได้ทันที เนื่องจากช่วงระยะเวลาที่กำลังวาดภาพนั้นมีผู้คนในชุมชนมาทำกิจกรรมหมุนเวียนอีกทั้งยังมีการให้ข้อเสนอแนะข้อมูลการวาดภาพรวมไปถึงการนำข้าวปลาอาหารมาให้บริการทานฟรีอย่างสม่ำเสมอ

การศึกษาหาแนวทางให้ศิลปินได้ทำงานร่วมกับชุมชนในเชิงประวัติศาสตร์จึงมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตเพราะเมื่อมีความต่อเนื่องจากการที่ได้รับงานทำทั้งในฐานะศิลปินและในฐานะที่ปรึกษาขององค์กรจึงทำให้ค่อนข้างมีความมั่นใจได้ว่าการสร้างผลงานศิลปะจะสามารถพัฒนาต่อไปได้ในอีกหลายรูปแบบ ด้วยว่าเทคนิคทางด้านศิลปะนั้นมีความหลากหลายเป็นทุนเดิมอยู่แล้วแต่ต้องนำมาปรับให้เข้ากับข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของชุมชนซึ่งวิธีการปรับนั้นก็ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลายสิ่งที่จะต้องพิจารณาไว้ว่าถ้าจะไปถึงจุดหมายที่วางไว้นั้นก็ต้องพบเจอปัญหาอีกมากมาย การหาแนวทางร่วมกันจึงเป็นการปูทางในช่วงระยะแรกซึ่งมีขั้นตอนระบบระเบียบวิธีคิดอีกหลายขั้น โดยสาระสำคัญคือต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของทุกฝ่าย จะเป็นเป้าหมายสำคัญที่จะเกิดขึ้นต่อการวางแผนหาแนวทางนี้หากแต่จะต้องคาดการณ์ถึงผลกระทบที่ตามมาด้วย ดังนั้นความจำเป็นในการพัฒนากลุ่มบุคคลที่จะเข้าร่วมหรือการสรรหาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางจะมีความสำคัญมากขึ้นเพราะลักษณะงานต่อเนื่องจากการทำงานที่ผ่านมามักจะได้รับการคาดหวังเสมอว่าจะต้องดีกว่าเดิม อย่างไรก็ตามต้องไม่ลืมว่าผลงานสร้างสรรค์ศิลปะจะต้องสอดคล้องกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์แม่เมาะเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่สำคัญและเป็นประโยชน์ให้ผู้คนอย่างแท้จริงด้วย

แนวทางที่เป็นสาระสำคัญและอ้างอิงถึงนี้จะอธิบายถึงภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังทางประวัติศาสตร์แม่เมาะที่เคยเกิดขึ้นในตำบลแม่เมาะไปจนถึงการอธิบายแนวทางการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสร้างสรรคผลงานศิลปะแนวนี้มีเดียอาร์ตซึ่งการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวจะเข้ามาบทบาทต่อชุมชนในตำบลแม่เมาะในลักษณะของการนำเอาความรู้ทางศิลปกรรมมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะให้เกิดเป็นผลงานศิลปะเฉพาะตนและชุมชนสามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับไปต่อยอดในการพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนต่อไป

การอ้างอิงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

มีบทความที่น่าสนใจจากต่างประเทศที่แปลออกมาแล้วอยู่สองสามเรื่องถึงการอธิบายเรื่องราวของศิลปะแนวนี้มีเดียอาร์ตที่สามารถทำให้เข้าใจได้ว่าศิลปะแนวนี้จะมีประโยชน์ต่อชุมชนได้อย่างไร

เรื่องแรกคือเรื่อง “การเปิดตัวขบวนการเคลื่อนไหวของสื่อศิลปะ: ค.ศ.1960 และ ค.ศ.1970 (1960s and 1970s: The Launch of the Media Arts Movement)” เป็นผลงานเขียนของ เควิน เอฟ แมคคาร์ทีและเอลิซาเบธ เฮเนแกน ออนดาเทีย (Kevin F. McCarthy and Elizabeth Heneghan Ondaatje) ทั้งสองได้อธิบายการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในระดับต่างๆโดยให้ข้อมูลว่า เมื่อเกิดเทคนิคใหม่ในการฉายภาพยนตร์ก็ทำให้การผลิตภาพยนตร์สารคดีและวิดีโอมีมากขึ้น และเครื่องมือการผลิตมีราคาถูกลงเข้าถึงต่อการใช้เครื่องมือได้ง่ายขึ้น จึงทำให้โอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนทั้งภาครัฐและเอกชนก็เป็นไปได้มากขึ้นตามลำดับทั้งต่อตัวศิลปินสื่อศิลปะและบุคคลอื่นๆในสังคมอเมริกัน มีการจัดตั้งสถาบันที่สนับสนุนงานดังกล่าวได้เริ่มต้นขึ้นในช่วง ค.ศ.1960 โดยมีศิลปินนามว่า โจเซฟ บอยด์ (Joseph Boyle) ได้อธิบายและชี้ให้เห็นแนวทางการเคลื่อนไหวขบวนการสารคดีแนวใหม่ด้วย 3 วิธีการที่แตกต่างดังนี้

วิธีแรกการใช้โทรทัศน์แบบกองโจร (Guerrilla Television) คล้ายเป็นวาระคำประกาศเกียรติคุณที่มีความโดดเด่นแต่ไม่มีวิธีการเฉพาะแบบ TVTV (short for Top Value Television) ด้วยการเริ่มต้นจากการทำทนายวัตถุประสงค์ความดั้งเดิมของวารสารศาสตร์โทรทัศน์และการตั้งประเด็นปัญหาสาธารณะ

วิธีที่สอง วิดีโอแนวชุมชน ที่มุ่งเน้นน้อยลงในธรรมเนียมการเขียนข่าวมากกว่าการใช้วิดีโอและสารคดีเป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบชุมชน บ่อยครั้งสิ่งนี้ทำให้ชุมชนสามารถใช้อุปกรณ์วิดีโอเพื่อนำมาแสดงความคิดเห็นประเด็นปัญหาต่างๆของชุมชนได้

วิธีที่สามได้รวมถึงชนกลุ่มน้อยที่เป็นคนรุ่นใหม่และผู้สร้างหนังแนวรุนแรง (Radical filmmakers) ผู้ที่พยายามที่จะอัดฉีดมุมมองของพวกเขาเข้าสู่ระบบที่ก่อนหน้านี้ไม่ได้เป็นตัวแทนในกลุ่มเดียวกัน ในบันทึกของบอยด์ (Boyle) ช่วงปี ค.ศ.1980 มีท่าทีทางการเมืองแนวอนาธิปไตยมากขึ้นที่มาพร้อมกับความล้มเหลวของโอกาสในการระดมทุนทั้งภาครัฐและเอกชนจากการวัดความคาดหวังของศิลปินนำไปสู่การล้มพับแนวคิดของวิธีแรกและวิธีที่สอง (Kevin F. McCarthy and Elizabeth Heneghan Ondaatje, 2001: online)

จากเนื้อหาบทความของเควิน เอฟ แมคคาร์ทีและเอลิซาเบธ เฮเนแกน ออนดาเทีย (Kevin F. McCarthy and Elizabeth Heneghan Ondaatje) ที่มีการอธิบายถึงกลุ่มศิลปินขนาดย่อยได้มีการสร้างกลุ่มชุมชนขึ้นมาเพื่อตอบสนองเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์เพื่อบอกเล่าปัญหาประเด็นต่างๆหรือแม้กระทั่งการแถลงการณ์สาระสำคัญที่ในลักษณะของวิดีโอหรือสื่อภาพยนตร์ขนาดใหญ่ไม่ได้กล่าวถึงหรือถึงการอ้างถึงก็ไม่ใช่การเล่าแบบมีรายละเอียดทั้งหมดได้

เรื่องที่สองที่จะกล่าวถึงคือ เทคนิคการเผยแพร่ผลงานศิลปะในเชิงการใช้สื่อเทคโนโลยี ที่ในปัจจุบันมีศิลปินที่เป็นผู้ใช้ (User) ทั้งในประเทศและต่างประเทศต่างให้วิธีคิดแนวลักษณะนี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองมากขึ้น เรื่องที่กล่าวถึงคือ “ตลาดศิลปะ 101: จะประชาสัมพันธ์งานศิลปะของคุณอย่างไรเรื่อง Art Marketing 101: How to Promote Your Art” เป็นบทความออนไลน์ของ Format Magazine online ที่ได้อธิบายถึงลำดับขั้นของการสร้างประวัติผลงานศิลปะของตัวเองไปจนถึงวิธีการสร้างผู้ติดต่อ ผู้มาซื้องานหรือแม้กระทั่งการ

แลกเปลี่ยนการประชาสัมพันธ์ผลงานตัวเองสลับกับศิลปินคนอื่น เนื้อหาที่น่าสนใจในตอนหนึ่งได้กล่าวว่า “เครือข่าย” ปัจจัยหลักที่คุณต้องเรียนรู้คือเครือข่าย คือหนทางที่ดีต่อการสร้างความสัมพันธ์ระดับโลก มีเนื้อหาตามลำดับดังนี้

- การเข้าร่วมการจัดแสดงงานศิลปะและงานออกร้านต่างๆ ที่แห่งนี้คุณสามารถพบปะกับผู้ชื่นชอบงานศิลปะมากมาย ศิลปินที่เชี่ยวชาญ และตัวแทนด้านอุตสาหกรรมด้านศิลปะเช่น เจ้าของห้องแสดงผลงานศิลปะและตัวแทนขายผลงานศิลปะ การสร้างเครือข่ายติดต่อมีความสำคัญอย่างมาก คนกลุ่มเหล่านี้จะเก็บข้อมูลคุณทำให้คุณได้อยู่ในวงการที่จะเปิดเส้นทางโอกาสใหม่ให้กับคุณและช่วยทำการตลาดให้กับคุณด้วย ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งปันเรื่องการจัดแสดงงานศิลปะของคุณในสื่อสังคมหรือนำศิลปินที่โด่งดังต่างๆ ที่คุณสามารถทำงานร่วมกับศิลปินเหล่านั้นได้ อย่าลืมเอานามบัตรแนะนำตัวของคุณให้กับพวกเขาและให้กับทุกคนที่คุณพบในงานด้วย ดูเหมือนว่าจะเป็นเรื่องเล็กน้อยแต่การออกแบบนามบัตรที่ดีจะช่วยประชาสัมพันธ์การเป็นศิลปินของคุณด้วย

- การเข้าร่วมองค์กรศิลปะต่างๆ นอกจากการนำเสนอโอกาสสร้างเครือข่ายต่างๆ แล้ว องค์กรทางศิลปะสามารถนำเสนอและจัดทำกิจกรรมการฝึกปฏิบัติการทางศิลปะ ประชาสัมพันธ์ศิลปินและทำการโฆษณาสนับสนุนทรัพยากรและอีกมากมาย มีองค์กรทางศิลปะหลายแห่งในภาครัฐและเมืองที่เฉพาะเจาะจง ดังนั้นให้มองหาองค์กรในพื้นที่ที่คุณอาจจะเข้าร่วมได้ หรือองค์กรระดับชาติด้วย

- การเข้าร่วมกลุ่มชุมชนสิ่งนี้คือหนทางที่ดีมากในการที่คุณจะมีชื่อในที่นั้นและทำสิ่งเล็กๆ ที่ดีสำหรับคุณในการติดตามติดตามการทำงานร่วมกับศิลปิน บางความคิดเห็นรวมถึงการให้ผลงานศิลปะของคุณเข้าร่วมการประมูลการกุศล เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งชุมชนศิลปะในโครงการศิลปะต่างๆ เป็นอาสาสมัครเพื่อสอนศูนย์ชุมชนสักแห่ง

- สร้างโครงการศิลปะที่ต้องความร่วมมือกัน การค้นหาศิลปินคนอื่นมาร่วมกลุ่มทำโครงการศิลปะเป็นกลยุทธ์ที่ดีต่อการประชาสัมพันธ์ศิลปิน การมีศิลปินเข้าร่วมยิ่งมากยิ่งขึ้นก็ยิ่งทำให้ผู้คนรู้จักงานศิลปะของเรามากขึ้น ขณะที่ตามหาศิลปินมาเข้าร่วมกลุ่มที่ทำงานแบบเดียวกับตัวเรา ถ้าคิดนอกกรอบได้ โอกาสที่เกิดขึ้นจะเกิดขึ้นอย่างไม่สิ้นสุด

- การประชาสัมพันธ์แบบไขว้กับศิลปินคนอื่น มีศิลปินมากมายที่อยู่ในตำแหน่งเดียวกันกับเรา พวกเขาเองก็กำลังมองหาหนทางในการประชาสัมพันธ์ผลงานของพวกเขา เป็นหนึ่งหนทางง่าย ๆ การได้มาซึ่งการประชาสัมพันธ์ที่ดีภายใต้ข้อตกลงการประชาสัมพันธ์แบบไขว้กับศิลปินคนอื่น สามารถทำได้ง่าย ๆ เพียงแค่สร้างโพสต์ที่เน้นเรื่องผลงานศิลปินคนนั้นและสิ่งที่คุณชอบเกี่ยวกับงานของเขาโดยมีข้อตกลงว่าพวกเขา(ศิลปินคนอื่น) ก็จะโปรโมทผลงานของเราด้วยวิธีนี้เช่นเดียวกัน เป็นการตลาดที่ได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย พวกคุณทั้งคู่จะได้ผู้ชมที่เห็นผลงานศิลปะของคุณ และเนื่องจากผู้คนมีความแตกต่างในรสนิยมทางศิลปะ คุณสามารถโปรโมทไขว้โดยไม่ต้องกังวลถึงการส่งลูกค้าไปให้คู่แข่งทางการค้าของตัวเอง (Format team, 2018: online)

จากหัวข้อที่แบ่งออกมาจากบทความเรื่อง “ตลาดศิลปะ 101: จะโปรโมทงานศิลปะของคุณอย่างไร เรื่อง Art Marketing 101: How to Promote Your Art” จะเห็นได้ว่า ทีมผู้เขียนจะมุ่งเน้นการนำเสนอวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายชุมชน หากมีเครือข่ายมากขึ้นเท่าไรก็จะมีผู้ติดต่อมากขึ้นตามลำดับเท่านั้น และเครือข่ายที่ดีก็ต้องการแลกเปลี่ยนที่อยู่ในลักษณะมีความยุติธรรมหรือสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้

ประโยชน์ที่เห็นได้ชัดคือต่างคนต่างได้รับความเสมอภาคและได้รับประโยชน์ที่เหมาะสมต่อทั้งตนเองและผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

เรื่องที่สามซึ่งเป็นเรื่องสุดท้ายที่กล่าวถึงจะเล่าถึงประโยชน์ของการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์นั้นส่งผลอะไรต่อผู้ชมบ้าง เรื่องนี้เป็นบทความจากต่างประเทศเช่นเดียวกับสองเรื่องข้างบน ชื่อเรื่องว่า “การจัดแสดงสื่อใหม่เทคโนโลยีและประสบการณ์ในนิทรรศการ กรณี พิพิธภัณฑ์เดอะเนชั่นแนลพาลาเซ (New Media Display Technology and Exhibition Experience A Case Study from the National Palace Museum)” ซึ่งเขียนโดย เชนวูกัว, ชีถ่าหลินและมิเชล ซี หวัง (Chen-Wo Kuo , Chih-ta Lin and Michelle C. Wang) โดยมีเนื้อหาบางตอนที่น่าสนใจว่า NPM ได้เริ่มโปรโมทโครงการในปี ค.ศ.2002 เดอะเนชั่นแนล ดิจิทัล อัครชีพ ได้พยายามขยายไปสู่การพัฒนาศักยภาพพิพิธภัณฑ์แนวดิจิทัลและโปรแกรมอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆมากมาย ขยายการใช้งานคลังข้อมูลดิจิทัลไปสู่ด้านอุตสาหกรรมการศึกษาและวัฒนธรรมอย่างเต็มที่ NPM ได้เพิ่มการจัดนิทรรศการ การเผยแพร่ตีพิมพ์และโปรแกรมการศึกษาให้เกิดคุณประโยชน์อย่างสูงสุดในปี ค.ศ.2013 NPM ได้บูรณาการผสมผสานความคิดสร้างสรรค์และสหวิทยาการทางเทคโนโลยี ยกตัวอย่างเช่น เครื่องฉายแบบภาพ 3 มิติลอยตัว (floating projection) AR (augmented reality) และสื่อเทคโนโลยีอินเตอร์แอคทีฟเซนเซอร์ต่างๆ (sensory interactive media) เพื่อฟื้นฟูบรรยากาศประวัติศาสตร์ดั้งเดิมของวัฒนธรรมทางทะเลของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 19 จากกระบวนการศึกษาที่ผ่านมาจากปัจจัยต่างๆที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการฟื้นฟูภาพเรือธงอันในการนิทรรศการนิมิตเดียอาร์ต ได้ถูกแบ่งเป็น 2 ปัจจัยที่ทำให้การนิทรรศการได้รับความนิยมได้แก่ความกะทัดรัดของข้อมูลและสภาพบรรยากาศที่ได้สร้างสื่อเทคโนโลยีอินเตอร์แอคทีฟปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม เป็นการยากหากจะขาดเรื่องวัสดุสนับสนุนที่เกี่ยวกับการมองเห็น นิทรรศการก่อนหน้านี้ขึ้นอยู่กับเอกสารข้อมูลที่ประสบปัญหาการจัดเรียงวิธีการถ่ายทอดข้อมูลทางประวัติศาสตร์ไปยังผู้ชม ทำให้งานเผยแพร่การศึกษากลายเป็นเรื่องยากไป การนำเอาวัตถุโบราณดั้งเดิมมาทำให้มีชีวิตด้วยสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่และอธิบายไปพร้อมกับการให้ความรู้ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ทำให้พิพิธภัณฑ์ได้ให้ข้อมูลทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เอกสารข้อมูล การบันทึกความทรงจำและวัตถุโบราณทางประวัติศาสตร์ได้เชื่อมโยงถึงเรือธงอันซึ่งสามารถผลิตขึ้นใหม่ในลักษณะทางกายภาพหรือพื้นที่เสมือน (Vr, virtual space) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ศิลปะและวัฒนธรรมรวมถึงวัตถุต่างๆ หลังจากได้ผ่านการแปลงเป็นงานดิจิทัล การเป็นสื่อกลางและการปฏิสัมพันธ์ที่สอดคล้องร่วมกันกับแผนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีระดับชาติสำหรับเป็นคลังข้อมูลดิจิทัลได้เปลี่ยนให้ผู้ชมที่เป็นเพียงแค่ผู้รับฟังกลายเป็นผู้ชมที่มีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์กับงานนิทรรศการ ประสบการณ์สุนทรียศาสตร์ใหม่นี้ได้สร้างความรู้สึกรักและความทรงจำที่ลึกซึ้ง ทำลายข้อจำกัดของวิธีการการจัดแสดงแบบเก่าและสร้างเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีประโยชน์อย่างมากมาย

จากเนื้อหาบางตอนของบทความเรื่อง “การจัดแสดงสื่อใหม่เทคโนโลยีและประสบการณ์ในนิทรรศการ กรณี พิพิธภัณฑ์เดอะเนชั่นแนลพาลาเซ (New Media Display Technology and Exhibition Experience A Case Study from the National Palace Museum)” ซึ่งได้ตัดเอาเฉพาะส่วนสรุปเนื้อหาที่เล่าถึงประโยชน์ของการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นเครื่องมือสื่อสารในการถ่ายทอดข้อมูลทางประวัติศาสตร์ให้กับผู้ชมได้เข้าถึงได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื้อหาช่วงสุดท้ายมีการสรุปไว้อย่างน่าสนใจว่าจากเดิมที่ผู้ชม

เป็นเพียงผู้รับฟังได้กลายเป็นผู้ชมที่มีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์กับงานนิทรรศการ ตรงนี้ได้ชี้จุดสาระสำคัญให้เห็นว่าสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้สร้างความสัมพันธ์การสื่อสารที่ยิ่งใหญ่ระหว่างมนุษย์กับเทคโนโลยีเกิดประโยชน์และมีคุณค่ามากเพียงใด อย่างไรก็ตามเมื่อกลับมามองประวัติศาสตร์แม่แบบกับการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ ต้องพิจารณาจากรากฐานดั้งเดิมของสิ่งต่างๆที่มีในตำบลแม่แบบทั้งในส่วนที่สร้างขึ้นในยุคเก่าและสิ่งทีสร้างขึ้นในยุคใหม่เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์กับการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ในปัจจุบันมีความหลากหลายทั้งรูปแบบ เทคนิค แนวคิด วิธีการ ขั้นตอนกระบวนการต่างๆมากมายในการถ่ายทอดที่ใช้สื่อเหล่านี้มาเป็นเครื่องมือสื่อสารให้กับผู้ชม การเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากรากฐานดั้งเดิมยังคงช่วยให้เกิดแนวคิดและแนวทางในการต่อยอดความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถพัฒนาให้มีความก้าวหน้าไปได้เป็นอย่างดี

การสร้างผลงานจิตรกรรมฝาผนังในศาลาประชาคมแม่หลวง

เนื่องจากการสร้างผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นหลังจากจบงานเรียนและงานวิจัยไปแล้ว การมีข้อมูลมรดกน้อยลงจึงมีความอิสระให้กับศิลปินมากขึ้นแต่ยังคงอยู่ภายใต้เงื่อนไขการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ของชุมชนแรกเริ่มเดิมทีมาด้วยลักษณะการพูดคุยแบบเบื้องต้นและหารือร่วมกันแบบไม่เป็นทางการด้วยเพราะยังไม่ทราบว่าควรจะเป็นไปในรูปแบบหรือลักษณะใดในงานศิลปะ แต่สิ่งที่น่าสนใจเพิ่มคือการได้รับความไว้วางใจจากผู้คนในชุมชนมากขึ้น ดังนั้นโครงการหรือแผนดำเนินงานที่สร้างขึ้นใหม่จึงตกลงกันได้ง่ายมากขึ้นทั้งนี้เรื่องราวที่ถูกกำหนดมาเป็นภาพวาดนั้นมาจากการศึกษาแหล่งข้อมูลที่หลากหลายแต่โดยหลักๆแล้วจะมาจาก หนังสือ วารสาร การสัมภาษณ์ปราชญ์ชุมชน ผู้นำชุมชนและข้อมูลจากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน นำมาประกอบกันเป็นภาพวาด โดยภาพวาดที่เกิดขึ้นจะมีภาพร่างและจึงค่อยขยายออกมาเป็นภาพวาด รายละเอียดของวิธีการเปรียบเทียบจากเรื่องเล่ามาเป็นภาพวาดที่เล่าประวัติศาสตร์ของชาวแม่แบบได้อย่างไร หลักใหญ่ใจความคือ เรื่องเล่าหรือเรื่องที่ศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆนั้นเป็นสิ่งที่ต้องระมัดระวังเป็นอย่างมากคือ “ช่วงเวลา” และ “ข้อตกลง” อย่างที่กล่าวไว้ข้างต้นว่าข้อมูลประวัติศาสตร์ไม่ว่าที่ใดหรือจากใครต่างมีข้อขัดแย้งระหว่างกันทั้งสิ้น แม้ว่าจะมีหลักฐานทางโบราณคดีอย่างถูกต้องแต่เมื่อเวลาผ่านไปก็มีผู้ค้นพบหลักฐานใหม่มาขัดแย้งได้เสมอ ดังนั้นเมื่อต้องเผยแพร่ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ก็จะต้องมีข้อตกลงที่สามารถทำให้เกิดภาพวาดในช่วงเวลานั้นให้ได้

เมื่อทำการคัดเลือกข้อมูลและทำการตกลงข้อมูลร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องแล้วเช่น องค์กรทางศิลปวัฒนธรรม ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชนและผู้คนในชุมชน การดำเนินงานจึงเกิดขึ้นได้แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะได้รับข้อตกลงที่เหมาะสมแล้วในช่วงเวลาระยะแรก ในขณะที่ทำการลงมือปฏิบัติงานสร้างภาพวาดก็อาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอที่มีใช้มาจากผู้วาดแต่จะมาจากผู้คนต่างๆในพื้นที่ชุมชนต่างแคว้นเวียนกันมาเยี่ยมชมให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นและชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของข้อมูลภาพ ซึ่งข้อมูลเสริมที่ได้รับขณะที่กำลังวาดภาพนั้นส่วนใหญ่เป็นข้อมูลทีมาจากเรื่องเล่าจากปากต่อปาก ยังไม่มีข้อมูลที่มีการรับรองว่าน่าเชื่อถือจากองค์กรใด แต่เรื่องเล่าบางเรื่องนั้นก็กลับดูน่าเชื่อถือด้วยคำรับรองจากปากของกลุ่มผู้คนที่ยืนยันว่าตนเองเคยประสบพบเจอมากับตัวมิได้นำเอาเรื่องเล่าที่ไม่มีมูลมาจากผู้อื่น เช่น สมัยเด็กตนเองเคยร่ำเรียนกับบรรพบุรุษผู้เฒ่าก่อนและจำคำเล่าลงใบหน้าของท่านผู้เฒ่าได้ว่าต้องเป็นแบบนี้มิใช่แบบนั้นปรับอีกนิด หรือ ตรงนี้เคยเป็นพื้นที่เก่าของบ้านตนเองแต่ตรงนี้ไม่มีบ้านคนอื่นจะเป็นทุ่งนามีแม่น้ำตัดผ่าน หรือสมัยก่อนเคยทำอาชีพนี้แบบนี้มีรายละเอียดหน้าตาสิ่งของเป็นแบบนี้มิใช่หน้าแบบนี้ต้องให้คล้ายกับวัฒนธรรมของบ้านเราเท่านั้นให้สับสน สับสน กว่านี้ ฯลฯ

การตีความภาพในฐานะศิลปินจึงไม่ใช่เพียงแค่นิยามในฐานะศิลปินอีกต่อไปแต่เป็นการตีความภาพทางประวัติศาสตร์ที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันโดยศิลปินเป็นผู้ดูแลความเป็นศิลปะ ส่วนชุมชนเป็นผู้มอบความรู้และหนังสือแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถืออื่นๆเป็นฐานชี้นำให้กับผู้ชมได้มองเห็นและทราบถึงประเด็นของการสร้างผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ซึ่งภาพวาดที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลแม่เมาะแห่งนี้ต่างเกิดจากความร่วมมือของผู้ที่รักและให้ความเคารพศรัทธาต่อศิลปะและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน

ผลงานภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังประวัติศาสตร์แม่เมาะในศาลาประชาคมแม่เมาะหลวง

ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังจากเรื่องประวัติศาสตร์แม่เมาะที่เกิดขึ้นในครั้งนี้นั้นเป็นผลงานที่เกิดขึ้นหลังจากจบการทำงานวิจัยแล้วจึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นผลกระทบต่อเนื่องหรือได้รับการตอบรับจากผู้คนในชุมชนให้เข้ามาสร้างผลงานต่อเนื่อง ดังที่กล่าวไว้ก่อนหน้านี้แล้วถึงเรื่องของกระบวนการตีความภาพนั้นศิลปินไม่ได้เป็นผู้ตัดสินใจในข้อตกลงทั้งหมด ดังนั้นภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังที่เกิดขึ้นจึงมีลักษณะกระบวนการในเชิงแบบทำงานร่วมกันกับชุมชน ตั้งแต่การทำภาพร่างไปจนถึงหาความสมบูรณ์ของภาพซึ่งความสมบูรณ์ของภาพจะเกิดก็ต่อเมื่อผู้คนในชุมชนที่อยู่ในระยะเวลาของกระบวนการทำงานตามเวลาที่ระบุไว้ได้มีความเห็นชอบร่วมกัน โดยมีจำนวนทั้งหมดประมาณ 11 ภาพที่ติดตั้งอยู่ในศาลาประชาคมแม่เมาะหลวง และส่วนภาพที่สำเร็จอื่นๆนั้นเช่นที่โรงเรียนสามารถสืบค้นได้จากเล่มวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับทุนวิจัยจาก กฟผ.แม่เมาะ แต่ในบทความนี้จะอธิบายถึงรายละเอียดของภาพในศาลาประชาคมแม่เมาะหลวงที่เล่าเรื่องราวของชุมชนความเป็นมาต่างๆดังนี้

1) ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนัง ภาพพระบรมฉายาลักษณ์ 4 รัชกาล ประกอบด้วย รัชกาลที่ 6 (ซ้ายบน) รัชกาลที่ 7 (ขวาบน) รัชกาลที่ 9 (ซ้ายล่าง) และรัชกาลที่ 10 (ขวาล่าง) ขนาดภาพ 2.20 x 3.70 เมตร, เวทีตรงกลางด้านบน ในปี 2460 ในสมัยรัชกาลที่ 6 ทรงมีพระประสงค์จะส่งคนไปสำรวจป่าไม้ไว้ จึงได้โปรดให้มีการสำรวจหาเชื้อเพลิงอย่างอื่นนำมาใช้แทนฟืนสำหรับหัวรถจักรไอน้ำของรถไฟ จากผลการสำรวจพบว่ามีถ่านหินลิกไนต์ที่บริเวณแม่เมาะ จังหวัดลำปางและที่คลองขนาน จังหวัดกระบี่

เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2470 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ได้ทรงมีพระบรมราชโองการให้ส่งคนแหล่งถ่านหินที่มีอยู่ในประเทศเพื่อให้ทางราชการเท่านั้นเป็นผู้ดำเนินการ และห้ามมิให้ประชาชนทำการทำเหมืองแก่เอกชนอื่นใดอีก (การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2016: ออนไลน์)

เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2528 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯเสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ฯทรงประกอบพิธีเปิดโรงไฟฟ้าพลังไอน้ำแม่เมาะ (สำนักงานจังหวัดลำปาง, 2019: ออนไลน์)

2) ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนัง ภาพบรรพบุรุษของชาวแม่เมาะ จังหวัดลำปาง พระยาสุละฉาไชย (เจ้าหนานทิพย์ช้าง) (กลาง) เจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต (ซ้ายบนสุด) เจ้าพ่อประตุมหา (พญาเมืองเหล็ก) (ขวาบนสุด) และบรรพบุรุษทั้ง 7 ของชาวแม่เมาะหลวง ขนาด 2.20 x 3.70 เมตร เวทีตรงกลางด้านล่าง

เจ้าพ่อหนานทิพย์ช้างเป็นหนานทิพย์ช้างพรานป่าบ้านปางยงคก อาสาปราบปรามหัวมหายศขุนนางพม่าที่ยกทัพมาจากเมืองลำพูนได้สำเร็จและสถาปนาเป็นพระยาสุลวะฤาไชย ครองเมืองลำปางใน พ.ศ. 2275 (รายงานการสำรวจแหล่งโบราณคดี อำเภอแม่เม้าจังหวัดลำปาง, 2557: 2-6)

เจ้าบุญวาทย์ วงศ์มานิตย์ เจ้าหลวงบุญวาทย์วงศ์มานิตเจ้าผู้ครองนครลำปางองค์สุดท้ายเป็นผู้สร้างลำปางยุคใหม่ ท่านได้สร้างบูรณะสถานที่ราชการ โรงเรียน โรงพยาบาล และวัดวาอาราม ท่านได้เสียสละทั้งกำลังใจ กำลังกาย กำลังทรัพย์ อนุสรณ์แห่งความเป็นผู้สร้างสรรค์เมืองนครลำปางของท่านยังปรากฏให้พวกเรารุ่นปัจจุบันนี้ อาทิเช่น ศาลากลางจังหวัดลำปาง โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ที่ทำการไปรษณีย์ โรงพยาบาลทหารวัดบุญวาทย์วิหาร เป็นต้น (ปราณี ศิริธร ณ พัทลุง, 2507: 46)

เจ้าพ่อประตูผา พญามือเหล็กหรือเจ้าพ่อประตูผา แห่งเขลางค์นคร เป็นยอดขุนพลของเจ้าล้านก่าน กษัตริย์เขลางค์นคร ศาลเจ้าพ่อประตูผา(พญามือเหล็ก)อยู่ห่างจากตัวจังหวัดลำปางตามเส้นทางลำปาง-งาว กิโลเมตรที่ 48 ครั้งหนึ่งได้ทำการต่อสู้กับพม่าที่ช่องประตูผา จนกระทั่งถูกรุมแทงตายในลักษณะมือถือดาบคู่ยื่น พิงเชิงเขา ทหารพม่ากลัวไม่กล้าบุกเข้าไปตีนครลำปาง ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านจึงเกิดศรัทธา และได้ตั้งศาลขึ้นบูชาเป็นที่นับถือของชาวลำปาง (ชัชวาลย์ คำงาม, 2554: ออนไลน์)

3) ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนัง ภาพประเพณีแห่ช้างผ้า ขนาด 2.45 x 2.84 เมตร เวทีขวาล่างประเพณีแห่ครัวตานช้างผ้าและห่อผ้า ตามประวัติผู้เฒ่าผู้แก่เล่าไว้ว่าสืบทอดมาจากชาวไทใหญ่ที่เข้ามาทำป่าไม้ของบริษัทบอมเบย์ เบอร์มา การชักลากไม้ทำให้ช้างได้ติดหล่มโคลนที่ ห้วยอ้อ (ปัจจุบันคือหล่มอ้อ ใกล้พระพุทธบาทนาโรง) จึงได้บนบานกับเจ้าที่เจ้าทางเจ้าป่าเจ้าเขา ขอให้เอาช้างขึ้นได้จะนำช้างเผือกมาถวาย จากนั้นจึงนำช้างขึ้นจากหล่มอ้อได้จึงสร้างช้างผ้าและห่อผ้ามาถวายแทน ชาวแม่เม้ายึดถือเอาเป็นประเพณีสืบต่อมา ปัจจุบันที่ยังคงมีประเพณีแห่ช้างผ้าคือที่วัดทุ่งกล้วย วัดเม้าหลวง วัดหัวฝาย และวัดเม้าพัฒนา (แดง ทนชัย, 2553: 17)

นอกจากนี้ยังมีภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังในพื้นที่ศาลาประชาคมแม่หลวงดังนี้คือ 4) ภาพแผนที่เก่าแม่หลวง ขนาด 2.45 x 4.84 เมตร เวทีผนังขวาล่าง 5) ภาพแผนที่ใหม่แม่หลวง ขนาด 2.45 x 4.84 เมตร เวทีผนังซ้ายบน 6) ภาพทิวทัศน์พื้นที่ถ้ำในตำบลแม่เม้า เช่น ถ้ำดอยงู ถ้ำดอยน้อย ถ้ำเทพสถิตย์ ถ้ำผากล้วย ถ้ำผาโง้ม ขนาดภาพ 2.20 x 2.75 เมตร เวทีซ้ายล่าง 7) ภาพพระพุทธรูปโบราณสามองค์ ขนาด 2.22 x 3.71 เมตร ตรงข้ามเวทีผนังประตูทางเข้ากลาง 8) ภาพอาชีพของชาวแม่เม้า ขนาด 2.91 x 4.55 เมตร ตรงข้ามเวทีผนังประตูทางเข้าซ้าย การทอผ้าฝ้าย การทำของที่ระลึกกลองปู่จา การทำสวนเกษตร การจักสาน ตำนานพริก 9) ภาพวัดสำคัญและภูเขาไฟจำปาดะของบ้านแม่หลวง ขนาด 2.90 x 4.71 เมตร ตรงข้ามเวทีผนังประตูทางเข้าขวา 10) ภาพตำนานดอยผาช้าง ขนาด 3.10 x 4.70 เมตร, ประตูทางเข้าซ้าย 11) ภาพพิธีกรรมที่สำคัญของบ้านแม่หลวง ขนาด 3.10 x 4.70 เมตร ประตูทางเข้าขวาศาลหลักเมืองแม่เม้า ฝั่บูยาโฮงนาขาม พิธีแห่ช้างผ้า จำม่วง จำยาบ จำป้อม โฮงหลวง

ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังที่เกิดขึ้นในศาลาประชาคมแม่หลวง ตำบลแม่เม้า อำเภอแม่เม้า จังหวัดลำปาง แห่งนี้มีไม่เพียงแต่ภาพที่เล่าเรื่องประวัติศาสตร์ของแม่เม้าเพียงอย่างเดียวแต่เป็นภาพที่ชี้ให้เห็นถึงความร่วมมือกันระหว่างองค์กรระดับประเทศ ผู้นำชุมชน ประชาชนและผู้คนในชุมชนที่ต้องการสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ให้กับชุมชนด้วยศาลาประชาคมแห่งนี้ได้เป็นสถานที่ไว้เพื่อทำกิจกรรมของชุมชนต้อนรับแขกบ้าน

แขกเมืองและเป็นสถานที่เผยแพร่ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนโดยแต่เดิมอยู่แล้ว เมื่อเพิ่มภาพวาดทางประวัติศาสตร์ลงไปก็ยิ่งเสริมความสวยงามให้กับพื้นที่แห่งนี้กลายเป็นศูนย์รวมทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชนมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากภาพประกอบที่แสดงให้เห็นกิจกรรมตลอดปีหมุนเวียนสลับเปลี่ยนให้เกิดขึ้นกับศาลาประชาคมเกาะหลวงอย่างมากมาย

ตัวอย่างภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังในศาลาประชาคมเกาะหลวง



ภาพที่ 1 (ซ้าย) ภาพบนเวที, (กลาง) ประตูทางเข้าด้านใน, (ขวา) ประตูทางเข้าด้านนอก

การคาดการณ์สร้างสรรค์ผลงานศิลปะในพื้นที่ ตำบลแม่เกาะ อำเภอแม่เกาะ จังหวัดลำปาง

จากผลการดำเนินงานทั้งที่อยู่ในระดับของเงื่อนไขระหว่างองค์กร สถาบันงานวิจัยไปจนถึงการทำงานในฐานะศิลปินทำให้เข้าใจว่ายังมีแนวทางการสร้างผลงานศิลปะในรูปแบบอื่นที่สามารถสอดคล้องกับความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์แม่เกาะได้อีกหลายทางหากแต่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชนด้วยเพราะเรื่องที่น่าสนใจสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะนั้นเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์แม่เกาะซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนเกี่ยวข้องกับทั้งทางด้านโบราณคดีและเกี่ยวข้องกับสภาวะจิตใจของผู้คนในชุมชน หากไม่ศึกษาหรือค้นคว้าให้ละเอียดถี่ถ้วนก่อนลงมือสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแล้วอาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งได้อย่างไม่ต้องสงสัย ดังนั้นการคัดเลือกเรื่องหรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์จึงเป็นขั้นตอนแรกๆของการศึกษาหาแนวทางการทำงานและเรื่องที่ควรคัดเลือกมาก็ควรที่การคำนึงความเหมาะสมดังนี้

1. เรื่องที่เกี่ยวกับความเป็นมาหลักฐานทางโบราณคดี หรือตำนาน เรื่องเล่า ความเชื่อ ควรมีที่มาจากปราชญ์ชุมชน ผู้เฒ่าผู้แก่ของชุมชนหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเกี่ยวกับความรู้ทางโบราณคดี และให้เทียบเคียงจากแหล่งข้อมูลข้างเคียงอื่นที่น่าเชื่อถือเช่น หนังสือ ข้อมูลสื่อภาพเคลื่อนไหว เอกสารงานวิจัยและหลักฐานทางโบราณคดีที่มาจากการสำรวจและมีข้อมูลใหม่ที่ปรับให้มีภาพที่ออกมาชัดเจนถูกต้องกับข้อมูลปัจจุบันมากที่สุด

2. เรื่องที่เกี่ยวกับสถานที่สำคัญต่อชุมชน หากเป็นการอ้างอิงถึงสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ หรือสถานที่สำคัญของชุมชนต่างๆให้พิจารณาถึงประเด็นเอกลักษณ์ของแต่ละสถานที่นำมาจัดวางให้ชัดเจนโดดเด่นและอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมตามระดับความสำคัญอันเกี่ยวกับความศรัทธาและความเคารพของผู้คนในชุมชน

3. เรื่องที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชน มุ่งเน้นการลงพื้นที่ศึกษาและบันทึกข้อมูลจากสถานที่จริงเพราะจะพบกับบรรยากาศความเป็นอยู่ที่มีรายละเอียดปลีกย่อยอีกมากมายให้สามารถนำกลับมาเป็นข้อมูลเชิงลึกได้ดีกว่าฟังจากปากคำบอกเล่าเพราะวิถีชีวิตชุมชนจะประกอบไปด้วย สภาพความเป็นอยู่ปัจจุบัน อาชีพชุมชนที่สำคัญและยังได้ทำความรู้จักเพิ่มเติมกับผู้คนเพื่อสร้างความคุ้นเคยมากขึ้น

4. เรื่องเกี่ยวกับการคัดลอกภาพตัวอย่างดั้งเดิมที่มีอยู่ของชุมชนมาพัฒนาปรับปรุงการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เมื่อมีการหยิบยกข้อมูลสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมาปรับใช้กับการสร้างสิ่งใหม่ใดๆก็ตามการให้ความสำคัญในเรื่องของการให้เกียรติและให้ความเคารพถือเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงมากที่สุด เพราะเป็นข้อมูลที่ยังคงอยู่ในปัจจุบันอีกทั้งยังเปรียบเทียบระหว่างกันได้ง่ายเห็นได้ตามสภาพจริง ดังนั้นข้อนี้จึงเป็นเรื่องที่อ่อนไหวและละเอียดอ่อนที่สุดอาจถึงขั้นต้องขอทำการอนุญาตอย่างเป็นทางการจึงจะนำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะก่อนที่จะถูกเผยแพร่สู่สาธารณะชน

จากการอธิบายแนวทางการทำงานต่อเนื่องในเรื่องของการคำนึงถึงความเหมาะสมต่างๆแล้วนับว่าเป็นช่วงระยะที่อยู่ในขั้นตอนแรกก่อนลงมือดำเนินงานแต่หากสามารถควบคุมหรือปฏิบัติตามได้ตามข้อเสนอแนะที่กล่าวมาแล้วคาดว่าจะช่วยบรรเทาปัญหาที่อาจตามมาได้พอสมควรซึ่งปัญหาที่ว่าเช่น ความขัดแย้งและการไม่ยอมรับในผลงาน หรือผลงานที่เกิดขึ้นอาจจะไม่ได้รับการสนับสนุนอีกต่อไป เป็นต้น อย่างไรก็ตามในทางตรงกันข้ามเมื่อแนวทางการทำงานมีการปูทางไปในทิศทางที่เหมาะสมที่ควรก็จะได้รับการยอมรับและแรงสนับสนุนที่ดีจากทั้งองค์กรและผู้คนในชุมชน

การศึกษาหาความเป็นไปได้ในการทำงานร่วมกันแบบต่อเนื่อง

เมื่อได้ทำความเข้าใจจากประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาและวิเคราะห์ข้อชี้แนะต่างๆแล้วการค้นหาแนวทางการทำงานร่วมกันจึงเป็นหน้าที่ต่อไป แม้ว่าจะได้รับความไว้วางใจในการทำงานระดับหนึ่งแล้วแต่ไม่ได้หมายความว่าทำอะไรก็ได้ทุกอย่างในพื้นที่ของชุมชน มีข้อบ่งชี้มากมายที่แสดงให้เห็นว่าในอดีตเคยทำงานลักษณะนี้ได้แต่ในปัจจุบันอาจจะทำได้หรือไม่ได้อีกเลยก็มีความเป็นไปได้เช่นกันยกตัวอย่างกรณีเช่น สถานที่ที่เคยสามารถเข้าไปวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังได้แต่ด้วยปัจจัยแรงสนับสนุนไม่เพียงพอการเข้าไปทำในพื้นที่เดิมจึงอาจเป็นไปได้หรือไม่ได้อีก หรือการดำเนินงานในส่วนของภาพวาดอาจมีข้อขัดแย้งเดิมที่ยังคงคาราคาซังปัญหาเก่าหาข้อตกลงยังไม่ได้จึงยังอาจต้องรอให้เกิดข้อตกลงที่เหมาะสมต่อไปเป็นต้น

การทราบถึงปัญหาที่ผ่านมาและนำมาวิเคราะห์เพื่อศึกษาถึงกรณีต่างๆจะสามารถมองเห็นแนวทางการทำงานที่มีความชัดเจนได้งายมากขึ้นซึ่งจะแตกต่างจากครั้งแรกที่เคยลงพื้นที่ ทั้งนี้วิธีการศึกษาในการหาความเป็นไปได้เพื่อที่จะมีแนวทางร่วมกันใหม่นั้นจะมีขั้นตอนที่ คล้ายเดิมและปรับเปลี่ยนใหม่ขึ้นอยู่กับการปรึกษาหารือหรือการพบปะพูดคุยกับบุคคลที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อการทำงานนั้นๆอาจแบ่งรายละเอียดได้ดังนี้คือ

1. การหารือร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน การได้รับคำแนะนำหรือข้อชี้แนะจากบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นครั้งแรกหรือครั้งที่ผ่านมา การเข้าพบหารือนั้นมีประโยชน์ที่จะทำให้ได้รับข้อมูลใหม่อยู่เสมอซึ่งสามารถนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลเดิมที่มีอยู่มาปรับปรุงแก้ไขได้อีกทั้งยังทำให้เกิดความคุ้นเคยและสนิทสนมมากขึ้น ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าพบปะผู้คนจึงมีมากกว่าแค่การขออนุญาตเข้าไปทำงาน

2. การศึกษาพื้นที่ปัจจุบัน การลงพื้นที่สำรวจก่อนทำงานจริงไม่ว่าจะเริ่มต้นใหม่หรือได้ทำมานานแล้วก็ตามจะช่วยให้เข้าใจสังคมสภาพปัญหาพื้นที่ปัจจุบัน สามารถนำข้อมูลที่บ้านทึกจากเหตุการณ์จริงที่พบนั้นนำมาอภิปรายร่วมกันได้ ด้วยว่าสภาพการณ์ต่างๆจะมีการเปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ การปักใจว่าข้อมูลที่มีอยู่ในอดีตคือถูกต้องที่สุดอาจไม่ใช่แนวทางที่ดีในการวิเคราะห์การทำงานแบบต่อเนื่อง

3. การบันทึกข้อมูล เป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษาหาความเป็นไปได้การทำงานแบบต่อเนื่องมากที่สุด ยิ่งมีการบันทึกที่หลากหลายรูปแบบจะยิ่งช่วยให้การวิเคราะห์นั้นมีความละเอียดมากยิ่งขึ้น แต่การบันทึกที่มีคุณค่ามากที่สุดก็ยังคงไม่พ้นเรื่องการจดบันทึกด้วยการเขียนด้วยมือและเก็บไว้แบบเล่ม เพราะเมื่อกลับมาอ่านอีกครั้งแล้วการเขียนด้วยลายมือจะระบุลักษณะบันทึกแบบภาพปะปนด้วยเสมอทำให้จดจำข้อแตกต่างหรือเอกลักษณ์ของข้อมูลนั้นๆได้อย่างน่าสนใจ

4. การสรุปวิเคราะห์แยกแยะผลการทำงานครั้งที่ผ่านมานำข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาพื้นที่เพิ่มเติมมาเปรียบเทียบกับข้อดีข้อที่ควรแก้ไขปรับปรุงอีกครั้งเพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานที่ต่อเนื่องจากงานเดิมที่มีการพัฒนามาจาก การเข้าพบปะหารือกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง การลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลปัจจุบันและการบันทึกข้อมูลใหม่ให้มีการปรับปรุงที่มีแนวทางใหม่ที่น่าสนใจยิ่งขึ้น

การทำงานในลักษณะแนวทางที่กล่าวถึงนี้เป็นวิธีการค้นหาผลการศึกษาเพื่อใช้ในการคาดการณ์ให้เห็นสถานการณ์ปัจจุบันก่อนการลงมือทำงานจริงและสามารถนำมาปรับให้ใช้ได้กับพื้นที่ในชุมชนแห่งนี้คือชุมชนในตำบลแม่เมาะ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง

การคำนึงถึงประโยชน์และการคาดการณ์ผลกระทบที่ตามมาเมื่อสร้างผลงานศิลปะในพื้นที่ตำบลแม่เมาะ

การทำงานร่วมกันกับชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องมีการพิจารณาถึงสิ่งที่บุคคลแต่ละกลุ่มที่เกี่ยวข้องจะได้รับและมีผลกระทบต่อกันและกันมากน้อยอย่างไรเพื่อประเมินสภาพรวมถึงความเหมาะสมของงานที่จะเกิดขึ้น ในส่วนของพื้นที่ตำบลแม่เมาะนั้น โดยปัจจุบันมีองค์กรหลายองค์กรหรือมีหน่วยงาน สถาบันต่างๆทั้งจากภาครัฐและเอกชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมกับพื้นที่แม่เมาะแห่งนี้มากมายและมีจำนวนมากเป็นพิเศษเนื่องจากเป็นพื้นที่ทำเหมืองลิกไนต์เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าโดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ดังนั้นการคาดการณ์ผลกระทบที่ตามมาจึงต้องละเอียดและเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ต่างๆอย่างมากมาย หากจะต้องทำสิ่งใดแล้วต้องระมัดระวังมากเพราะทุกชิ้นงานและผลงานต่างมีผลกระทบในวงกว้างอย่างรวดเร็วและคาดไม่ถึงแน่นอน อย่างไรก็ตามประโยชน์ที่กล่าวถึงไว้ไม่ได้หมายถึงผลประโยชน์เฉพาะคนหรือกลุ่มบุคคลใดกลุ่มบุคคลหนึ่งแต่เป็นประโยชน์ที่เป็นปัจจัยอื่น เช่น ประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อม ประโยชน์ต่อสังคมวัฒนธรรม ประเพณี ประโยชน์ต่อการศึกษาหรือประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นต้นโดยอาจสามารถอธิบายรายละเอียดของการคำนึงถึงประโยชน์ในพื้นที่แม่เมาะแห่งนี้ได้ดังนี้คือ

1. ประโยชน์ทางสภาพแวดล้อม โดยให้คำนึงถึงผลงานศิลปะที่สร้างสรรค์ออกมานั้นไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือมีการดูแลสภาพแวดล้อมรอบพื้นที่การจัดแสดงผลงานศิลปะ

2. ประโยชน์ทางสังคมวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งที่ควรคำนึงถึงมากที่สุดเมื่ออ้างอิงการสร้างผลงานศิลปะเกี่ยวกับสังคมในพื้นที่แม่เมาะคือกลุ่มผู้คนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แม่เมาะ โดยเฉพาะเรื่องทางจิตใจด้วยว่าชาวแม่เมาะส่วนหนึ่งได้ย้ายถิ่นฐานเดิมของตนเองไปสู่หลักแหล่งใหม่ ดังนั้นข้อมูลหรือวัฒนธรรมแม้กระทั่งหลักฐานสมัยบรรพบุรุษจึงมีการสูญหายค่อนข้างมากการคำนึงประโยชน์ต่อการรักษาและพัฒนาสังคมด้านนี้และควรจะมีเชื่อมโยงในลักษณะที่มุ่งเน้นไปในการเผยแพร่วัฒนธรรมต่างๆเพราะแม่เมาะนั้นมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่มาตั้งรกรากอาศัยอยู่ทำให้เกิดวัฒนธรรมผสมและวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมซึ่งมีความน่าสนใจอย่างมาก

3. ประโยชน์ทางการศึกษา พื้นที่แม่เมาะนั้นมีสถานศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นเตรียมอนุบาลไปจนถึงระดับวิทยาลัยซึ่งนับได้ว่ามีความเติบโตของสถานศึกษาค่อนข้างสูง เยาวชนส่วนใหญ่จึงยังคงอยู่อาศัยในพื้นที่แม่เมาะซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่ดี อีกทั้งยังมีศูนย์การศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและมีพ่อครูแม่ครูที่เป็นปราชญ์ชุมชนให้ความรู้ทางด้านประเพณีที่สำคัญ แต่เท่าที่ทราบในพื้นที่แม่เมาะความเป็นศิลปะสมัยใหม่ยังไม่ได้ได้รับความนิยมมากนัก หากมีการนำเอาเยาวชนหรือผู้ศึกษาที่สนใจเข้าร่วมสร้างสรรค์งานศิลปะจึงน่าจะส่งผลที่ดีต่อเยาวชนในชุมชนให้ได้ร่วมเรียนรู้และทำงานร่วมกับศิลปิน

4. ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยทั่วไปแล้วสภาพเศรษฐกิจในพื้นที่แม่เมาะนั้นจะมุ่งเน้นในเรื่องการค้าขายและการเกษตรเช่นเดียวกับชุมชนในพื้นที่อื่นแต่มีความโดดเด่นอยู่บ้างคือสิ่งที่นำมาค้าขายส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์แปรรูป เช่น น้ำพริก งานกระดาษเปเปอร์มาเช่ และกาแฟภูเขาไฟเป็นต้น สามารถนำมาเป็นปัจจัยในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้ เป็นการช่วยนำเสนอความโดดเด่นสิ่งของพื้นที่แม่เมาะให้ดูน่าสนใจมากขึ้น

แนวทางการสร้างสรรค์ศิลปะแนวนิวมิเดียอาร์ต

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะมักจะเริ่มจากการสร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน ทำการค้นหาสิ่งรอบตัวทั้งจากประสบการณ์ที่มีอยู่ไปจนถึงการเดินทางตามหาสิ่งที่จะสามารถผลักดันให้เกิดแรงบันดาลใจ เป็นกระบวนการพื้นฐานเบื้องต้นของผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่จะต้องมี ส่วนเทคนิคและวิธีการสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังการมีแรงบันดาลใจก็อาจเป็นไปได้ขึ้นอยู่กับความถนัดและประสบการณ์ของศิลปิน ดังนั้นศิลปะแนวนิวมิเดียอาร์ตก็มีกระบวนการที่ไม่แตกต่างไปจากลักษณะนี้มากนัก เนื่องจากชื่อศิลปะแนวนิวมิเดียอาร์ตนั้นในปัจจุบันชื่อเรียกยังคงเป็นที่ถกเถียงในกลุ่มนักวิจารณ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศถึงคำจำกัดความศิลปะแนวนี้นี้ด้วยว่าศิลปะแนวนี้นี้มีชื่อเรียกที่คล้ายกันและสามารถทดแทนกันได้อย่างกำกวม เช่น สื่อศิลปะ ศิลปะสื่อ ดิจิทัล อาร์ต เว็บไซต์อาร์ต คอมพิวเตอร์อาร์ต เวชวลอาร์ต อินเตอร์แอคทีฟอาร์ต เป็นต้น ซึ่งคำเหล่านี้ตามจริงอาจจะแยกตัวออกจากคำว่านิวมิเดียอาร์ตให้เป็นเอกเทศเฉพาะอย่างชัดเจนหากแต่ก็ยังใช้คำว่า นิวมิเดียอาร์ตเรียกเป็นภาพรวมมากกว่า

เมื่อมีการเรียกชื่อศิลปะชนิดนี้ว่าเป็นแนวนิวมิเดียอาร์ต รูปแบบ เทคนิค ลักษณะการกระบวนการทำงานอย่างน้อยก็ต้องการนำเอาสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานให้เป็นผลงานศิลปะ เป็นเครื่องมืออุปกรณ์สนับสนุนต่างๆเช่น อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ กล้องถ่ายรูป กล้องวิดีโอ โปรเจกเตอร์ คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต หรือแม้กระทั่งสมาร์ตโฟนทั่วไปซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้เป็นอุปกรณ์พื้นฐานที่ศิลปินแนวนี้นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ด้วยว่าอุปกรณ์พื้นฐานที่กล่าวถึงนี้มีราคาไม่แพงมากเหมือนสมัยก่อนและมีความทันสมัยอยู่ในระดับที่มีประสิทธิภาพมากพอที่จะสามารถนำมาประกอบการใช้สร้างสรรค์ผลงานได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามอุปกรณ์

เครื่องมือเทคโนโลยีเหล่านี้สามารถกรุ่นได้อย่างรวดเร็วและมักจะมีรุ่นที่ใหม่กว่าแทนที่อยู่เสมอ การติดตามแลกเปลี่ยนซื้อขายเพื่อให้ทันต่อความทันสมัยของเครื่องมืออุปกรณ์เหล่านี้ก็อาจเกิดความเสี่ยงต่อการงบประมาณค่าใช้จ่ายตามมาภายหลังได้

เนื่องจากการสร้างสรรค์ศิลปะที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของประวัติศาสตร์ชุมชน ซึ่งในบทความข้างต้นได้อธิบายถึงวิธีการทำงานร่วมกับชุมชนไปแล้ว ในส่วนของหัวข้อนี้จะเป็นการคาดการณ์หรือคาดคะเนถึงการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแนววิมิดีอาร์ตที่ชุมชนสามารถเข้าร่วมหรือปฏิสัมพันธ์กับผลงานเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพความรู้ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

ศิลปะแนววิมิดีอาร์ตหากกล่าวถึงเครื่องมืออุปกรณ์ที่สามารถนำมาประกอบใช้ในชุมชนตำบลแม่เมาะได้นั้นสามารถนำเอาอุปกรณ์เทคโนโลยีพื้นฐานมาใช้ได้เลยเนื่องจากตำบลแม่เมาะแห่งนี้มีความคุ้นเคยกับการใช้เครื่องมือลักษณะนี้เป็นทุนเดิมอยู่แล้วเช่น เครื่องฉายภาพ คอมพิวเตอร์ กล้องถ่ายรูป กล้องวิดีโอ เป็นต้น แต่ว่าไม่ควรนำเอาอุปกรณ์ที่มีราคาสูงมากนักมาใช้เพราะจะทำให้ผู้ชมหรือผู้เข้าร่วมไม่กล้าจะแตะต้องด้วยกลัวจะทำเสียหายและต้องชดใช้ จากประสบการณ์การทำงานร่วมกับชุมชนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะนั้นจะต้องมีรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนมากนักหากมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและละเอียดมากเกินไปกลุ่มชุมชนก็จะไม่กล้าเข้าร่วมด้วยเช่นกันอีกทั้งกระบวนการเรียนรู้หากใช้ระยะเวลาการทำงานที่กินเวลานานมากเกินไปกลุ่มชุมชนก็จะไม่เข้าร่วมอีกเช่นเดียวกัน เงื่อนไขที่เกิดขึ้นจึงทำให้มีข้อจำกัดในการสร้างสรรค์ผลงานที่สอดคล้องกับการทำงานร่วมกับชุมชนพอสมควรหากแต่ไม่ได้หมายความว่าทำไม่ได้ ข้อจำกัดที่เกิดขึ้นนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้ซึ่งสิ่งที่คาดการณ์เอาไว้จะเป็นการสร้างสรรค์ผลงานที่ครอบคลุมเนื้อหาการทำงานศิลปะเชิงสัมพันธ์ (Relational Art)¹ ที่มีศิลปะแนววิมิดีอาร์ต (New Media Art) เข้าด้วยกัน ดังนั้นรายละเอียดของแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแนววิมิดีอาร์ตตามความคิดเห็นและการคาดคะเนของผู้เขียนคาดว่าจะการสร้างกิจกรรมทางศิลปะจะเป็นสิ่งที่เชื่อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างผลงานศิลปะ ศิลปินกับชุมชนได้เป็นอย่างดีตามรายละเอียดดังนี้

1. โฟลตติ้ง โปรเจกชัน (Floating Projection) เป็นภาพ 3 มิติลอยตัวโดยใช้โปรเจกเตอร์ฉายแบบที่ไม่ต้องมีพื้นหลังรองรับ เป็นการแสดงภาพปริมาตรของวัตถุได้ชัดเจนซึ่งต่างจากการใช้โฮโลแกรม (Hologram) การฉายโฟลตติ้ง โปรเจกชัน (Floating Projection) นี้จะสามารถทำให้ผู้ชมเดินเข้าไปถึงพื้นที่ที่ฉายได้อีกทั้งภาพที่ฉายยังมีลักษณะคงไว้แบบภาพ 3 มิติ เทคนิคนี้ทำให้ได้มุมมองรอบด้านซึ่งในปัจจุบันได้มีการใช้ในการจัดแสดงตามพิพิธภัณฑ์ต่างประเทศมากมาย ภาพที่เกิดขึ้นนอกจากจะมีความพิเศษในเชิงเทคนิคแล้วยังมีประสิทธิภาพในการรองรับจินตนาการแบบ 3 มิติของศิลปินได้อีกด้วย คาดว่าหากนำมาใช้กับกลุ่มชุมชนในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ภาพที่เกิดขึ้นจะทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจเรื่องราวที่ถ่ายทอดได้ดี

¹ ศิลปะเชิงสัมพันธ์คือ รูปแบบของชุดปฏิบัติการทฤษฎีและประเด็นของการแสดงออกในความสัมพันธ์ทั้งหมดของมนุษย์และบริบทของสังคมที่มากกว่าเป็นเรื่องอิสระและพื้นที่ส่วนตัว

Relational (Art) A set of artistic practices which take as their theoretical and practical point of departure the whole of human relations and their social context, rather than an independent and private space.) (Bourriaud, 2002: 113)

ในส่วนของเนื้อหาทางประวัติศาสตร์แม่เมาะที่อาจนำมาใช้ร่วมกับเทคนิคที่กล่าวถึงนี้อาจเล่าเรื่องเกี่ยวกับหลักฐานทางโบราณคดีได้เพราะการฉายแบบโพลตติ้ง โปรเจกชันสามารถขยายจากภาพขนาดเล็กให้มีขนาดใหญ่ขึ้นกว่าปกติได้หลายเท่าจึงทำให้เห็นรายละเอียดของวัตถุหรือเรื่องราวที่ซ่อนอยู่ในวัตถุนั้นๆได้รวมถึงหากมีการนำเสนอในเชิงศิลปะของศิลปินร่วมเข้าด้วยเช่น การให้สีสันที่พิเศษหรือการเพิ่มแนวคิดเฉพาะมุมมองพิเศษของศิลปินเข้าไปด้วย หรือการสร้างภาพ 3 มิติ เพื่อต่อเติมโครงสร้างในวัตถุโบราณของแม่เมาะที่สูญหายไปให้เกิดมุมมองรอบด้านสามารถมองเห็นวัตถุโบราณได้ชัดเจนและมีมิติมากขึ้น หรือการนำเสนอภาพที่อาจกล่าวถึงประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรมของผู้คนในชุมชนมาถ่ายทอดร้อยเรียงเรื่องราวเป็นภาพ 3 มิติ เป็นต้น



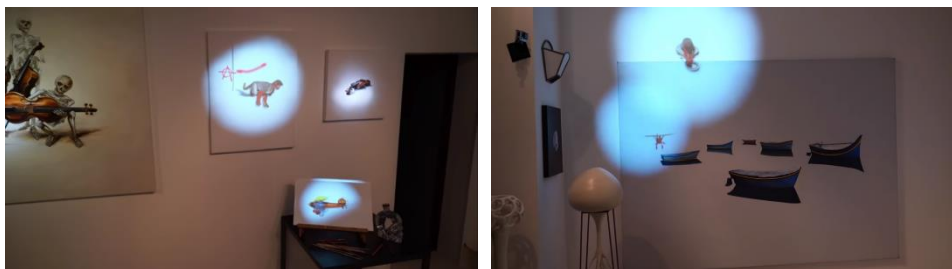
ภาพที่ 2 Joanie Lemerrier, Floating Projection, 2017. (Joanie Lemerrier, 2017, online)

2. คอมพิวเตอร์อาร์ต (Computer Art) เป็นการใช้ระบบหรือเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดผลงานศิลปะซึ่งส่วนใหญ่จะมีรูปแบบ งานสร้างแอนิเมชัน เสียง วิดีโอ เว็บไซต์หรือเกมเป็นต้น กลุ่มชุมชนในตำบลแม่เมาะที่สามารถเข้าใจงานลักษณะนี้ได้ง่ายก็คือเยาวชน กลุ่มเยาวชนในตำบลแม่เมาะจากการศึกษาทราบว่าโรงเรียนหรือสถาบันได้ทำการสอนโดยการใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมพื้นฐานต่างๆมาบ้างแล้ว หากจะสร้างผลงานศิลปะที่ต้องใช้อุปกรณ์ทางคอมพิวเตอร์จึงคิดว่ามีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง

การนำเอาข้อมูลทางประวัติศาสตร์แม่เมาะมาใช้ร่วมกับงานคอมพิวเตอร์อาร์ตนั้นแนวทางที่มีความเป็นไปได้มากที่สุดคือการสร้างตัวละครจากจินตนาการ (Character) อิงเรื่องราวตำนาน ความเชื่อทางประวัติศาสตร์ของชุมชนในตำบลแม่เมาะ เนื่องจากในตำบลแม่เมาะมีตำนานเรื่องเล่าที่น่าสนใจมากมายจนสามารถนำมาสร้างเป็นอัตลักษณ์เฉพาะทางศิลปะได้

3. วิดีโอแมปปิงอาร์ต (Video Projection Mapping Art) เป็นเทคนิคที่นำเอาการฉายภาพแบบการใช้โปรเจกเตอร์เช่นเดียวกับข้อ 1 แต่ยังคงไว้ซึ่งข้อจำกัดของการใช้พื้นที่ อาจดูเหมือนมองได้รอบด้านแต่จริง ๆ มองได้เพียง 1 ด้านต่อการใช้โปรเจกเตอร์ 1 เครื่อง ข้อดีของเทคนิคนี้คือสามารถจำกัดขอบเขตของภาพที่ฉายให้เป็นไปตามรูปแบบของพื้นที่นั้นๆได้อีกทั้งยังจำกัดภาพฉายให้มีจังหวะการเปิดปิด ลากเส้นหรือไหลไปตามจินตนาการได้ตามคำสั่งของโปรแกรมที่ศิลปินกำหนดไว้ด้วย ซึ่งหากนำมาใช้กับกลุ่มชุมชนในตำบลแม่เมาะก็อาจสร้างความประทับใจให้กับผู้ชมได้ดี

ในการใช้เทคนิคนี้ในเชิงการสร้างสรรค์ร่วมกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์แม่เมื่อนั้นสามารถนำเอาทั้งเรื่องหลักฐานทางโบราณคดีและตำนานเรื่องเล่าของชุมชนมานำเสนอได้ทั้งหมด แต่มีข้อแนะนำว่าให้คำนึงถึงพื้นที่หลังที่รองรับการฉายภาพว่าจะใช้พื้นที่หลังเป็นสถานที่ใดหรือแห่งใดเพราะการฉายภาพเทคนิคนี้มักจะเกี่ยวข้องกับบริบทของพื้นที่หากการฉายเนื้อหาของภาพนั้นไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ก็จะทำให้ผู้ชมเข้าใจไม่ถึงหรือไม่เข้าใจและอาจส่งผลให้ไม่สามารถสื่อสารเนื้อหาทางศิลปะได้ชัดเจน



ภาพที่ 3 Skullmapping, Gallery Invasion, 2016, Video Projection Mapping Art
(Skullmapping, 2016, online)

สรุปแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแนวนิเวศนิยมศิลปะร่วมสมัยกับชุมชนแม่เมะ

สรุปผลการวิเคราะห์การประเมินเพื่อการวางแผนการสร้างผลงานศิลปะแนวนิเวศนิยมศิลปะร่วมสมัยจากกระบวนการทำงานต่อเนื่องและอภิปรายผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังจากวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังสมัยใหม่ที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์แม่เมะ จะมีข้อสังเกตว่าแนวทางการสร้างผลงานศิลปะที่เป็นกระบวนการแบบต่อเนื่องนั้นการมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาศิลปะชุมชนต้องคำนึงถึงความเหมาะสมที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน และการทราบถึงปัญหาที่ผ่านมาเพื่อนำมาวิเคราะห์ศึกษาถึงกรณีต่างๆสามารถมองเห็นแนวทางการทำงานที่มีความชัดเจนได้ง่ายมากขึ้น โดยวิเคราะห์ผลกระทบต่อกันและกันมากขึ้นอย่างใดเพื่อประเมินสภาพรวมถึงความเหมาะสมของงานที่จะเกิดขึ้นในแต่ละส่วนของพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ส่วนรวมเช่น ประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อม ประโยชน์ต่อสังคมวัฒนธรรม ประเพณี ประโยชน์ต่อการศึกษาหรือประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นต้น

ผลงานจิตรกรรมฝาผนังศาลาประชาคมที่เกิดขึ้นหลังจากจบผลงานวิจัยที่ได้รับทุนมานั้นนับได้ว่าเป็นผลที่ได้รับการยอมรับจากผู้คนในชุมชนให้ความไว้วางใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแบบต่อเนื่อง เป็นนิมิตหมายอันดีที่ทำให้ทราบว่าหากมีผลงานศิลปะใดที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาการทำงานลักษณะความเป็นมาอัตลักษณ์ของชุมชนก็จะได้รับการสนับสนุนต่อไป โดยเฉพาะในทางศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญต่อชาติบ้านเมืองที่น่าสังเกตสำหรับพื้นที่แม่เมะแห่งนี้ความโดดเด่นในศิลปะและวัฒนธรรมนั้นมีมาตั้งแต่สมัยยุคก่อนประวัติศาสตร์และเมื่อมาถึงสมัยยุคประวัติศาสตร์ก็ยังคงมีศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่นโดยมีลักษณะเป็นศิลปวัฒนธรรมแบบผสม การเปิดใจของผู้คนต่อการรับเอาแนวคิดศิลปะดั้งเดิมผนวกเข้ากับการสร้างศิลปะสมัยใหม่ก็มีแนวโน้มที่จะได้รับการตอบรับที่ดีแต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขต่างๆที่กล่าวไว้ข้างต้น

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแนวนิวมี่เดียอาร์ตเป็นรูปแบบทางศิลปะที่คาดว่าจะยังไม่เคยเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนหรือในเชิงการใช้สื่อเทคโนโลยีอาจจะมีบ้างแต่ยังมีอยู่น้อยดังนั้นรูปแบบนิวมี่เดียอาร์ตที่น่าเสนอแนวทางไปนั้นหากมีโอกาสได้เกิดขึ้นในพื้นที่แห่งนี้ก็จะสร้างมุมมองทางศิลปะได้อย่างโดดเด่นซึ่งเป็นทางเลือกของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับทั้งบริบทของพื้นที่และการทำงานร่วมกันชุมชนภายใต้การดำเนินงานจากศิลปินนิวมี่เดียอาร์ต

แม้ว่ายุคสมัยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย แต่ในพื้นที่แม่เมื่อนั้นผู้คนยังคงร่วมรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามที่สืบทอดกันจากรุ่นสู่รุ่น มีบ้างที่มีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมของวัฒนธรรมไปตามยุคสมัยแต่ก็ด้วยเพราะการแสดงเจตนารมณ์เพื่อการคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์เฉพาะแบบชาวแม่เมื่อนั้น ผู้คนต่างก็ยังรักและหวงแหนศิลปวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆด้วยการให้ความร่วมมือจัดกิจกรรมอนุรักษ์ในรูปแบบที่น่าชื่นชมตามแบบของชาวแม่เมื่อนั้นเป็นประจำต่อเนื่องทุกปีและมีแนวโน้มที่ผู้คนจะหลั่งไหลเข้าร่วมงานเป็นจำนวนมาก ทำให้การวางแผนในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสามารถมีแนวทางที่ชัดเจนได้ดีและแน่นอนมากขึ้น ความมั่นใจที่เกิดขึ้นต่อการวางแผนทางสร้างผลงานศิลปะสร้างสรรค์ต่อเนื่องจึงเกิดจากสภาพรวมปัจจุบันของชุมชนที่ทำให้มองเห็นหนทางในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมของชุมชน

References

- Bourriaud, N. (2002). *Relational Aesthetics*: Nicolas Bourriaud. France.
- Format Team. (2018). How to Promote your art. Retrieved March 21, 2019, from <https://www.format.com/magazine/resources/art/how-to-promote-your-art>
- Kan faifafaiphalithængprathet Thai. (2016). “prawat khwāmpenmā” [History]. Retrieved May 30, 2019, from <http://maemoh.egat.com/index.php/his>.
- Kevin F. McCarthy and Elizabeth Heneghan Ondaatje. The Chapter: development of media art. Celluloid to cyberspace. 2001.
- Khamngam, C. (2011). “phayāmūlek wīrachon hæng doī pratu phā” [King iron hand the hero of pratu pha mountain]. Retrieved June 1, 2019, from http://historicallyanna01.blogspot.com/2011/04/blog-post_28.html
- Kuo, Chen-Wo/Lin, Chih-ta/ Wang, Michelle C. 2016. New Media Display Technology and Exhibition Experience A Case Study from the National Palace Museum. Retrieved March 20, 2019, from <https://pdfs.semanticscholar.org/1eed/509dc8bda842829457650cec297954bb14f2.pdf>
- Lemercier, J. (2017). Floating Projection. Retrieved March 22, 2019, from <https://www.youtube.com/watch?v=-FvBQcirsUk>
- Samnak sinpakorn thī chet changwat Chīang Mai. (2014). “rāingān kānsamruāt læng bōrānnakhadi ‘amphoe māe mo changwat lam pāng” [Archaeological Survey Report of Mae Moh District, Lampang Province].
- Samnakngan changwat lam pāng. (2019). “phra rāchakōrāniyakit nai changwat lam pāng” [Royal duties in Lampang]. Retrieved May 31, 2019, from <http://lampang.go.th/king/up53/14.html>
- Sirithon Na Phatthalung, P. (1995). “phēt lān nā” [The diamond of Lanna]. Chiangmai: Northern Printing
- Skullmapping. (2016). Gallery Invasion. Retrieved March 24, 2019, from <https://www.youtube.com/watch?v=APpw6ZKIQ3>
- Thananchai, D. (2010). “yuān thin māe mo” [Visiting Mae Moh].